

SAŽETAK PRESUDE

HALDIMANN I DRUGI PROTIV ŠVICARSKE OD DANA 24. VELJAČE 2015. GODINE ZAHTJEV BROJ 21830/09

Osuđujuća presuda izrečena novinarima zbog uporabe skrivene kamere prouzročila je povredu njihovog prava na slobodu izražavanja

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su U. M. Haldimann, H. Utz, M. A. Balmer i F. R. Strebel, zaposleni kao novinari.

Tijekom veljače 2003. godine, M. A. Balmer, televizijska urednica emisije „Kassensturz“ koja se bavi potrošačkim pravima pripremila je dokumentarac o životnom osiguranja, u kojem je ukazala na nezadovoljstvo javnosti načinom poslovanja osiguravajućih društava. M. A. Balmer je uz prethodni dogovor s H. Utzom, glavnim urednikom programa i U. M. Haldimannom, glavnim urednikom televizije, donijela odluku da će skrivenom kamerom snimiti razgovor između kupca i agenta osiguranja. Cilj uporabe skrivene kamere bio je ukazati na zlouporabe u poslovanju od strane agenta osiguranja. Dana 26. veljače 2003. godine, novinarka F. S. Strebel, dogovorila je sastanak s osiguravajućim društvom X, predstavljajući se kao potencijalni osiguranik. U prostoriji u kojoj se trebao održati sastanak postavljene su dvije skrivene kamere koje su emitirale snimku u susjednu prostoriju u kojoj su se nalazili M. A. Balmer i stručnjak za poslove vezane za životno osiguranje. Po završetku razgovora, M. A. Balmer, ušla je u prostoriju u kojoj se odvijao predmetni razgovor, predstavila se i objasnila agentu osiguranja kako je razgovor sniman. Agent je kazao kako je na to i posumnjao te je odbio svaki daljnji komentar. Dijelovi snimke razgovora prikazani su u emisiji „Kassensturz“ s tim da je lice agenta osiguranja bilo zamagljeno, a glas izmijenjen. Protiv U. M. Haldimanna, H. Utza, M. A. Balmer i F. R. Strebel donesena je osuđujuća presuda zbog neovlaštenog snimanja skrivenom kamerom te im je izrečena novčana kazna. Podnositelji su protiv navedene presude podnijeli žalbu povodom koje je žalbeni sud u obrazloženju svoje odluke naveo kako su novinari trebali postupiti na način koji bi u manjoj mjeri naštetio interesima agenta osiguranja iako je u konkretnom predmetu postojao interes javnosti u otkrivanju informacija vezanih za životno osiguranje te je takav interes bio važniji od interesa pojedinca. Visoki sud kantona u Zürichu donio je presudu kojom je oslobodio podnositelje u odnosu na povredu privatnosti uporabom skrivene kamere te je smanjio novčane kazne izrečene prvostupanjskom presudom.

Pozivajući se na članak 10. Konvencije, podnositelji su prigovarali kako je novčana kazna koja im je izrečena u postupku pred domaćim sudom dovela do nerazmjernog miješanja u njihovo pravo na slobodu izražavanja.

❖ OCJENA SUDA

Sud je iznio sljedećih šest kriterija koje je potrebno ispitati u cilju utvrđivanja je li postignuta ravnoteža između slobode izražavanja i prava na privatni život: (a) doprinos raspravi od općeg interesa, (b) može li se određena osoba smatrati javnom osobom i predmet reportaže/dokumentarca, (c) prijašnje ponašanje osobe, (d) način na koji se došlo do informacije, (e) stupanj ozbiljnosti, oblik i utjecaj reportaže/dokumentarca i (f) izrečena sankcija. Sud je navedene kriterije primijenio na konkretan predmet, uzimajući u obzir posebnosti slučaja: osobe koje su sudjelovale u događaju, konkretno agent osiguranja nije bio osoba poznata javnosti, a sporni dokumentarac nije bio usmjeren na agenta osobno nego na otkrivanje načina na koji osiguravajuća društva posluju.

Sud je primijetio kako je predmet dokumentarca – nedostatna zaštita potrošača prilikom prodaje životnog osiguranja, predstavljao dio vrlo zanimljive javne rasprave. Dokumentarac se nije fokusirao osobno na agenta nego na način poslovanja u okviru određene profesije. Sud je nadalje naveo kako podnositelji zaslužuju da se predmnijeva da su postupali u dobroj vjeri u pogledu želje da poštuju novinarsku etiku i švicarske zakone. Zaštitni mehanizam kojeg predviđa članak 10. Konvencije u odnosu na izvještavanje o temama važnim za interes javnosti ovisi o tome jesu li podnositelji postupali u dobroj vjeri i na temelju činjenica te su pružili „pouzdana i jasne“ informacije sukladno novinarskoj etici. Sud je u odnosu na navedeno primijetio kako se istinitost činjeničnih navoda iznesenih u dokumentarcu nije nikada ni osporavala. Što se tiče načina na koji su dokumentarac i agenti osiguranja prikazani, snimka je emitirana u obliku izvještaja koji je bacao negativno svjetlo, posebice na agenta. Pritom je upotrijebljen audio-vizualni medij kojim se ostvaruje neposredniji i jači učinak od pisanog medija. Međutim, odlučujući faktor u cijelom događaju bio je taj da su podnositelji zamaglili agentovo lice i izmijenili njegov glas, a razgovor se nije odvijao u uobičajenim službenim prostorijama agenta osiguranja. Sud je stoga ustanovio kako miješanje u agentov privatni život koji je naknadno izrazio svoje mišljenje o spornom događaju, nije postiglo toliki stupanj ozbiljnosti da bi se moglo smatrati važnijim od interesa javnosti koji se u ovom slučaju odnosio na dobivanje informacija o navodnim zlouporabama u poslovanju osiguravajućih društava. Konačno, Sud je usprkos relativno blagim kaznama koje je domaći sud izrekao podnositeljima, ustanovio kako je kaznena presuda mogla imati obeshrabrujući učinak na medije u izražavanju kritike, iako podnositeljima nije zabranjeno prikazivanja spornog dokumentarca. Sud je stoga ustanovio kako je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

Sud podnositeljima nije dodijelio pravičnu naknadu budući da istu tijekom postupka nisu potraživali.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.